

HOMENAXE A CARLOS OROZA⁹²

Ás señoras e os señores que len a prensa diaria supoño que saberán deste acto poético. Eu diría mellor, deste marabilloso momento. Xusto neste momento sae o sol para a alma dos elixidos, para os que senten a alegría de vivir a vida con todo. Pois neste todo dáse a creación artística e neste todo que nos rodea intúese, séntese o canto da solidariedade dunha humanidade soñadora.

Esta realidade ou soño, o que vostedes queiran, reborda de comprensión. Unha mancha de pintores e debuxantes españois que admiramos a poesía de Carlos Oroza, colgamos nestas paredes un momento do noso eu, en homenaxe a este gran poeta e amigo.

Tamén é certo que lle prometín a Oroza unha pequena charla en simpático acto, que tratarei de desenvolver agora mesmo, discorrendo e imaxinando o futuro da pintura galega. Aclaración: para min, “pintura galega” quer dicir “pintura”. Galicia é unha terra privilexiada para a creación. Nesta fermosa terra séguese aos mellores artistas. En Galicia, ata hai moi poucos anos, os pintores morrían tuberculosos ou con camisas de forza; e quen non acabou así, é que estaba dotado dunha saúde de ferro.

Estou falando de auténticos pintores, non me refiro aos copistas da natureza; aos que tamén ás veces a fame os levaba a devorar o queixo e as mazás que lles servían de modelo, feito que escandalizaba aos seus ricos clientes, porque lles custaran cartos os modelos.

É este un momento marabilloso. Hoxe ser pintor xa ten a súa importancia e, moito máis, ter unha boa colección de cadros. Iso é unha nota distinguidísima e pon de relevo un gusto de exquisitez, máxime se o que a posúe ten bo olfacto para a adquisición. Eu penso que sempre foi unha fermosa aventura a do comprador, mellor dito, do coleccionista de obras de arte. Aquí refírome a toda persoa que colecciona pintura actual. Eles son seres privilexiados, dotados dunha exquisita sensibilidade e unha gran paixón polo que intúen como fermoso. Eu, pintor, envéxoos tanto, tanto que se da noite

92 - Carlos Oroza (Viveiro, Lugo, 1933) poeta, amigo de Laxeiro. É considerado por moitos autores como o poeta español da Xeración Beat. Nos anos sesenta funda, con Víctor Lizárraga e Victoria Paniagua, a revista *Tropos*. Poeta máis da palabra falada que escrita, son moi apreciados os seus recitais cos que, durante os anos sesenta, se deu a coñecer en toda España. Viviu en Madrid, Ibiza e Estados Unidos, onde se lle outorgou o Premio Internacional de Poesía Underground. Recibiu numerosos recoñecementos, entre eles o Premio Laxeiro, na súa edición 2008, coincidindo co Centenario do nacemento do pintor. Actualmente vive en Vigo.

á mañá me vise cuns cantos millóns, tiraríaa cos pinceis e dedicaría-me de cheo a vivir rodeado das creacións do artista de hoxe.

Perdóenme que á miña idade aínda siga soñando como aos trinta e cinco anos, datas heroicas. O oficio que tiña como alumno da *Escuela de San Fernando*, e unha tremenda carga imaxinativa, só me servían para pintar retratos de mortos. O meu mundo auténtico de pintor a moi poucos lles interesaba. Daquela, morría en Presqueiras, Soutelo de Montes, o pintor máis sutil das nosas montañas. A tuberculose levouno con todo. Virgilio Blanco⁹³. Na Coruña vagaba polas rúas un home de gran personalidade, que te sorprendía pedindo dúas pesetas. Era o pintor Concheiro⁹⁴; que sendo unhas das promesas máis grandes entre os discípulos de don Fernando de Sotomayor⁹⁵, esgotou a vida coa carga interior dun misterioso peso que o destruíu como home e como artista, levándoo á morte co sudario da loucura. De todos estes mártires, o que máis resistiu foi Lino Villafínez⁹⁶, home feito dun material humano tan perfecto como unha estrela de mar. Pintou, viviu e sufriu en Santiago de Compostela ata a idade de setenta e oito anos. O retrato que me fixo un día da súa muller morta está cheo de poesía e amor: “A miña muller era tan fea por fóra como bonitiña por dentro”. Despois seguía: “E Santiago é tan feo por dentro coma bonitiño por fóra”. Aquí non debo deixar de contarlles o que este xenial home nos descubriu ao seu fillo Villafínez e a min, despois de tomarmos un chocolate ás tres da madrugada nunha das típicas cafeterías santiaguesas.

A Villafínez pai dotárao a natureza dunha fermosa cabeza. Os seus grandes ollos coma dous mares, abríronse por completo e díxonos: “Agora vouvos levar a que vexades un recuncho de Santiago por dentro”. Seguímolo por unhas rúas cheas de misterio compostelán. Durante o percorrido foinos falando do mundo pictórico do pintor Patinir, ao que lle tiña unha desmedida admiración. Estaba tan cheo de interese literario e

93 · Virgilio Blanco Garrido (San Miguel de Presqueiras, Forcarei, 1896-1948). Pintor. Ver texto 147 e 222 da presente publicación.

94 · Jesús González Concheiro (A Coruña, 1897 - 1955). Pintor. Discípulo de Fernando Álvarez de Sotomayor (Ferrol, 1875 - Madrid, 1960), estudou no Círculo de Bellas Artes de Madrid. Ao seu regreso a Galicia, a principios dos anos trinta, comeza a sufrir síntomas de esquizofrenia e realiza debuxos estraños e absurdos pero dun grande interese plástico, aínda que de escasa repercusión, retirándose paulatinamente da vida artística.

95 · Fernando Álvarez de Sotomayor (Ferrol, A Coruña, 1875 - Madrid, 1960). Pensionado en Roma, coñece a fondo a pintura renacentista e barroca florentina, romana e veneciana. En 1904 obtén a segunda medalla na Exposición Nacional de Belas Artes e, en 1906, logra a primeira medalla na mesma exposición. En 1907 acada recoñecemento internacional en Barcelona e en 1910 é galardoado en Bos Aires. Na Exposición Internacional de Barcelona de 1929 dedícaselle unha sala independente. En 1909 logra a medalla de bronce en Liexa e de ouro en Múnic. Membro da *Real Academia de Bellas Artes de San Fernando* desde 1922, é nomeado director da mesma en 1953. Antes fora profesor e despois director da *Escuela de Bellas Artes de Chile*. En 1919 é nomeado subdirector do *Museo del Prado* e director en 1922 Desempeñará o cargo de director ata 1931, recuperándose en 1939 e ocupándose ata a súa morte. Cun posicionamento totalmente academicista, nunca quixo adscribirse ás tendencias innovadoras que xorden desde comezos do século XX, razón pola que o mozo Laxeiro e os seus compañeiros de xeración, rexeitaron a súa pintura nun primeiro momento para, xa na madurez, admirar a súa mestría.

96 · Lino Martínez Villafínez (Marín, 1892, Santiago de Compostela, 1970) Pintor. Ver textos 76, 77 e 115 da presente publicación.

